

інформації. Також треба враховувати неабияку допомогу дітям в подальшій соціалізації.

Отже, було доведено доречність застосування в роботі з дітьми із ЗНМ ефективних методів та прийомів формування зв'язного мовлення, що відіграють важливу роль в гармонізації розвитку особистості.

Список літератури

1. Бабій І. В. Ізотерапія у роботі гувернера-дефектолога. Вісник Науководслідної лабораторії інклюзивної педагогіки: Умань: ВПЦ “Візаві”, 2020. Вип. VI. С. 80-82.

2. Бондар Л. Логозарядки та мовні розминки. Корекційна робота з дітьми з важкими вадами мовлення / Л. Бондар, Л. Косташенко // Дефектолог. – 2016. – № 7. – С. 4–23.

3. Галущенко В.І. Аспекти побудови корекційно-стимулюючого середовища дітей раннього віку з порушеннями психо-мовленнєвої та рухової сфери *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2021. Vol. IX (100), Issue 256. P. 11-15.

4. Галущенко В.І. Особливості стану та формування емоційної лексики у дітей з порушеннями мовлення Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. Наук. Праць К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, Вип., 2019 - С. 52-64

5. Дмитрієва А. Арттерапія у роботі з дітьми, які пережили трамівний досвід війни. Львів, 2023. 64 с.

6. Логопсихологія: навч. посіб. / Конопляста С. Ю., Сак Т. В.; за ред.. Шеремет М. К. К.: Знання, 2010. 293 с.

7. Мозга Р. Ю. Розвиток зв'язного мовлення в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобами ігрової діяльності : кваліфікаційна робота / науковий керівник – доктор філософії Сіденко Юлія Олександрівна. Кривий Ріг, 2023. 51 с.

7. Рібцун Ю. В. Формування усного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку із загальним мовленнєвим недорозвитком: канд. пед. наук : 13.00.03: у 2 т. К., 2010. Т. 1. С. 18.

УДК 821.161.2.09:929

Загородня А. А.

д. п. н., професор,
головний науковий співробітник відділу історії та
філософії освіти Інституту педагогіки
НАПН України

АНТРОПОЛОГІЧНІ ТА ОНТОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Антропологія освіти є самостійним напрямом у філософії освіти. Включає в себе наукові традиції філософської антропології, антропологічного підходу до опису міжособистісних комунікацій і соціально-психологічних аспектів людського буття [1]. Проблема антропологічних підстав знання пов'язана з різноманіттям форм і принципів у побудові її теоретичних підстав. Педагогічна антропологія і антропологія освіти безпосередньо пов'язані із загальною філософською антропологією. Різні

філософсько - антропологічні концепції задають власні теоретичні моделі для опису людини [2, с. 7] Сьогодні виділяють такі філософсько-антропологічні концепти, як аксіологічна, натуралістична, персоналістська, екзистенційна, неотомістська ірраціоналістична, трансценденталістська, об'єктивно-ідеалістична та ін.

У сучасній педагогічній антропології, залежно від особливостей формування “образу людини” виділяють кілька напрямів:

1. Інтегральний підхід - людина розуміється як істота, що потребує виховання та освіти (А. Флітнер, Г. Рот, М. Лідтке).

2. Філософський підхід - людина є відкритою системою, що знаходиться в стані постійного становлення (О. Больнов, Й. Дебрoлав, В. Лох).

3. Феноменологічний підхід – людина є комплексом самопроявлень, що чергуються: дитина, підліток, учень, вчитель, батько, мати (М.Я. Лангевелд, Р. Лассан).

4. Діалектико-рефлексивний підхід трактує людину як “політичну тварину”. Людина самоздійснює себе в просторі соціального (М. Бубер, Е. Левінас, Т. Адорно).

5. Імплицитний підхід – людина існує лише в модусі образів самого себе (Шейерл) [3, с. 53].

6. Структуралістський підхід – людина розглядається як анаграма, перетворюючись на поетичний текст (Ж. Дерріда, М. Фуко). З огляду на різноманіття антропологічних підходів, питання щодо меж різних методів залишається відкритим.

Для освіти як об'єкта онтологічного аналізу характерна двоїстість. У загальному значенні онтологія – наука про буття або існування. З одного боку, освіта є певним процесом, сукупністю фізіологічних процедур, зумовлених людською природою, з іншого – освіта виступає об'єктом рефлексії. Саме останній аспект, а саме, когнітивна об'єктивація освіти дозволяє говорити про певне існування чи навіть буття таких об'єктів, як освіта, знання, а також процедури, форми і методи освіти. Таким чином, онтологія освіти виступає як система знань щодо форм, у яких знання набувають для розуму певні смисли і значення, а також форм, у яких знання зберігаються, тобто існують у неактивному для мислення і незалежному від нього стані. Сенс і сутність явища збереження знань тісно пов'язані з поняттям “пам'ять”. Представлення знань - питання, яке вирішується як у сфері когнітології (науки про мислення), так і у сфері інженерії знань. Дуалістична природа знання розкривається через осягнення таких діалектичних пар категорій філософії, як суб'єкт-об'єкт, частина-ціле і форма-зміст. Різноманіття у філософському осмисленні онтології освіти в основному пов'язано з описом різних систем і системо-утворюючих чинників для визначення сутнісних характеристик різних форм знань. Велике значення для онтології знання має сфера людської діяльності, у якій формуються форми знання і процедури освіти. Описано специфічні теорії онтології знання для таких сфер, як мистецтво, культура, наука, інформаційний простір та ін. Онтологія знання, у загальному випадку, може бути описана як ієрархічно організована структура, що включає в себе все різноманіття форм, методів і процедур, необхідних для опису реальності як цілого і складових її частин як самостійних об'єктів. Опис направлено на фіксацію сутнісних властивостей описуваних об'єктів і відносин, в яких вони між собою перебувають. Ключовими і найбільш загальними формами об'єктів та їх відносин для онтології освіти виступають: “людина” і її стосунки з різними формами “реальності”. Оскільки знання набуває сутнісного наповнення тільки стосовно діяльності людини, очевидно, що онтологічні підстави освіти нерозривно пов'язані антропологічними аспектами знання у формі когнітивної практики.

Список літератури

1. Аносов І. П. Антропологізм як чинник гуманізації освіти (теоретико-концептуальні основи). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/inode/27070.html>.
2. Романенко М.І. Сучасна філософія освіти : основні проблеми // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Вип. 8. Запоріжжя: ЗДІА, 2002.
3. Сіднев Л.М., Аносов І.П. До питання про антропологічну сутність змісту освіти // Постметодика. 2002. №7-8.
4. Пазенок В. Гуманістичний принцип сучасної філософії освіти // Філософія освіти. – 2005. № 1. С. 53-73.

УДК 37(09)

Зайченко Н. І.

д. п. н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи
та освітніх і педагогічних наук
Національний університет "Чернігівський колегіум"
імені Т. Г. Шевченка

ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГА ПРО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНУ ІДЕЮ ПАУЛЯ БЕРГЕМАНА

Визначний іспанський освітянин Лоренсо Лузуріага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (29.10.1889, Вальдепеньяс – 23.12.1959, Буенос-Айрес) досліджував питання становлення модерної європейської соціальної педагогіки ще в "іспанський" період діяльності (до осені 1936 року), проте тільки в 1950-х роках в аргентинських публікаціях він здійснював детальний аналіз педагогічних праць Пауля Наторпа (Paul Gerhard Natorp), Пауля Бергемана (Paul Bergemann), Пауля Барта (Paul Barth), Отто Вільмана (Gustav Philipp Otto Willmann) та багатьох інших представників соціально-педагогічного напрямку на межі XIX – XX століть. Одна з найзагадковіших постатей у цій плеяді – німецький педагог Пауль Бергеман (Paul Bergemann) (20.10.1862, Львувек-Шльонський – 8.10.1946, Венглінець), котрий викладав у Єнському університеті. 1891 року на філософському факультеті Галле-Віттенберзького університету Пауль Бергеман захистив докторську дисертацію на тему "Ернст Платнер як філософ-мораліст та його ставлення до Кантівської етики" [1].

У результаті непорозуміння з видатним філософом Паулем Наторпом університетська кар'єра Пауля Бергемана раптово обірвалася. Упродовж 1904–1930 років педагог очолював заснований ним приватний ліцей у Стшегомі (Стригау) [2, с. 35].

Упродовж 1890–1900-х років Паулем Бергеманом було видано низку праць із соціальної педагогіки, зокрема "Три фундаментальні проблеми педагогіки та їх теоретичне розв'язання" (Лейпциг, 1896), "Афоризми із соціальної педагогіки" (Лейпциг, 1899), "Соціальна педагогіка, викладена в основі на науковому дослідженні та з допомогою індуктивного методу, як універсальна або культурна педагогіка" (Гера, 1900), "Народна освіта" (Лейпциг, 1904) та інші.

Лоренсо Лузуріага зауважував, що твір Пауля Бергемана "Соціальна педагогіка..." (Гера, 1900) був виданий майже одночасно із знаменною книгою "Соціальна педагогіка. Теорія виховання волі на основі спільності" (Штутгарт, 1899) Пауля